

hmeljjar

LETO LXII
JUNIJ 1992

UDK (UDC, CDU) 633.791 (05) "52" = 863

**TESTIRANJE PRŠILNIKOV IN ŠKROPILNIC
JE POKAZALO MARSIKAJ,
VSEKAKOR PA BO PRINESLO VELIKO
KORISTI.**

VSEBINA

Hmeljarska družba Slovenije d.o.o., Žalec

Poslovno poročilo za leto 1991 / Jože Brežnik	23
Realizacija finančnega načrta prihodkov in odhodkov 31.12.1991	25
Realizacija finančnega načrta prihodkov in odhodkov 31.12.1991	26
Program dela za leto 1992	27
Predračun prihodkov in odhodkov za leto 1992 (predlog)	28
Poročilo o delu upravnega odbora Hmeljarske družbe Slovenije d.o.o., Žalec, za čas od 18.10.1991 do 01.06.1992 / Milan Žolnir	30
Poročilo komisije za razvoj tehnologije v hmeljarstvu za leto 1991 / Lojze Četina	31
Katere sorte hmelja bomo sadili / Franc Marovt	32
Iz zgodovine hmeljarstva / Vlasta Knapič	33
Še o proseni vešči / Miljeva Kač	34
Značilnosti slovenskih hmeljnih kultivarjev / Dragica Kralj	36

Revija HMELJAR
Žalskega tabora 2
63310 Žalec
Telefon: 063/711 - 221

Izdajatelj in založnik:
Hmeljarska družba Slovenije d.o.o., Žalec

Glavni in odgovorni urednik:
Kač Miljeva

Člani uredniškega odbora:
Finžgar Damjan
Knapič Vlasta
Luževič Janez
Natek Marjan
Župančič Martina

Tiska: Papiroti d.o.o. Krško; Grafična priprava in računalniški prelom: Tron d.o.o., Krško. Frekvenca: 6 krat letno
Revija je po mnenju št. 23/40-92 pristojnega republiškega organa uvrščena med proizvode informativnega značaja, za katere se plačuje davek od prometa proizvodov po stopnji 5%.

POSLOVNO POROČILO ZA LETO 1991

1. SISTEMSKESKE IN USKLAJEVALNE NALOGE

Na podlagi določil zakona o podjetjih in sklepov 23. skupščine Poslovne skupnosti za hmeljarstvo Slovenije, z dne 13. junija 1991, se je Poslovna skupnost za hmeljarstvo Slovenije preoblikovala v družbo z omejeno odgovornostjo v mešani lastnini v firmo HMELJARSKA DRUŽBA SLOVENIJE, d.o.o., ŽALEC. Sedež družbe je v Žalcu, Žalskega tabora 1.

Novo firmo je ustanovilo 121 družbenikov, in sicer 27 pravnih in 94 fizičnih oseb. Družbeniki so vložili v osnovni kapital 934.812,00 SLT.

Pogodba o ustanovitvi družbe z omejeno odgovornostjo je bila podpisana in vložena na Temeljno sodišče v Celju konec junija 1991. Sodišče pa je izdalo sklep o vpisu družbe v sodni register šele 31. 10. 1991. 4. novembra smo na Zavodu Republike Slovenije za statistiko dobili matično številko in šifro dejavnosti in 5. novembra zaprosili službo družbenega knjigovodstva Celje za žiro račun in za ukinitev depozitnega računa ter prenos sredstev z depozitnega na žiro račun. Zaradi praktičnosti in kontinuitete ter da ne bi povečevali stroškov, smo obdržali žiro račun Poslovne skupnosti za hmeljarstvo Slovenije in do konca leta finančno poslovali še kot PSHS ter šele s 1. 1. 1992 prenesli vso aktivo in pasivo na Hmeljarsko družbo Slovenije.

Zaradi izredno dolgega postopka registracije (preko 4. mesece) je osnovni kapital družbe (delež fizičnih oseb) ves ta čas ležal na depozitnem računu neobrestovan. To je tudi vzrok zmanjšanja realne vrednosti osnovnega kapitala oziroma osnovnega deleža.

1. januarja 1992 smo na osnovi sklepa upravnega odbora, prenesli administrativne in knjigovodsko-računovodske storitve v Žalec. Opravljajo jih delavci Poslovnega sistema HMEZAD na osnovi pogodbe.

Po sklepu upravnega odbora, z dne 21. 2. 1992, je HDS pristopila v finančno podjetje HMEZAD INTERNA BANKA, d.o.o., ŽALEC, z vložkom v osnovni kapital 102.397,00 SLT. Upravni odbor je sprejel tudi sklep, da HDS pristopa k ustanovitvi HMEZAD BANKE, delniške družbe, z vložkom 20 delnic po 100 ECU-jev. HMEZAD BANKA, d.d., je bila ustanovljena na ustanovnem zboru 20. marca 1992. HDS pa ima v HMEZAD BANKI 2.000 ECU-jev trajnega kapitala oziroma 2 glasa od cca 3.900 glasov.

Družba se je intenzivno vključila v pripravo nove zakonodaje s področja hmeljarstva, ki jo na našo pobudo pripravlja Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. Sedanja hmeljarska zakonodaja, ki izhaja iz leta 1955 in delno iz leta 1981, ni več primerna, ker ne ustreza dovolj zahtevam Evropske skupnosti in tržni usmeritvi gospodarstva, sočasno pa tudi ne sankcionira hmeljarjev, ki z raznimi "solo" akcijami škodujejo slovenskemu hmeljarstvu. Smatramo, da pripravljene osnutki ustrezajo vsem tem zahtevam.

Pri Ministrstvu za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano ter pri Gospodarski zbornici Slovenije smo sodelovali pri pripravi zunanjetrgovinske politike na področju hmeljarstva (Fond za hmelj - izvozne stimulacije) in pripravi platforme za pogajanja z Evropsko skupnostjo za podaljšanje sporazumov za izvoz hmelja v države Evropske skupnosti. Poudarili smo, da je za slovensko hmeljarstvo izvoz hmelja v države Evropske skupnosti (zlasti ZRN) izrednega pomena. Iz Jugoslavije je v zadnjih petih letih izvažala hmelj praktično samo Slovenija. Od skupnega izvoza ca. 2.700 ton - 3.000 ton hmelja letno v države Evropske skupnosti, je znašal izvoz iz ostalega dela Jugoslavije samo 50 - 10 ton.

Naši temeljni predlogi za sporazum z Evropsko skupnostjo pa so:

- 1.v določenem obdobju naj Slovenija postane polnopravna članica Evropske skupnosti,
- 2.za hmelj naj še naprej velja svobodni uvoz v države ES,
- 3.predlagamo ukinitvev carin za uvoz hmelja v države ES,
- 4.recipročno se strinjamo s postopnim ukinjanjem zaščite domače pridelave v obdobju 5 - 7 let,
- 5.upošteva naj se dejstvo, da je iz nekdanje Jugoslavije praktično izvažala samo Slovenija,
- 6.želimo enako zaščito slovenskih hmeljarjev, kot jo uživajo s strani komisije ES hmeljarji v državah ES.

Po sklepu skupščine smo obvestili hmeljarje preostalega dela Jugoslavije (Vojvodina in Hrvatska), da izstopamo iz članstva v Zajednici hmeljara Jugoslavije. Zaposlili smo za samostojno polnopravno članstvo v IHB. Tako je bila Slovenija na seji predsedstva IHB, 8. marca 1992, sprejeta kot 15. članica IHB, s polnopravnim članstvom. Hmeljarji ostalega dela Jugoslavije so se odločili, da ostanejo naprej člani IHB.

*dipl.ing., direktor HDS

Sicer pa smo v okviru IHB aktivno delovali, tako na kongresu avgusta 1991 na Madžarskem, kot na zasedanju ekonomske komisije v decembru v Muenchnu in zasedanjih komisij in predsedstva v marcu v Parizu. Mag. Žolnir pa se je udeležil tudi Hop.konference II. v Washingtonu - ZDA. (Poročila so bila objavljena v Hmeljarju!). Prav tako se intenzivno pripravljamo na 40. mednarodni hmeljarski kongres avgusta v Žalcu.

2. AKTI DRUŽBE

Na prvi skupščini družbenikov HDS, dne 10. 10. 1991, je bil sprejet: **Statut Hmeljarske družbe Slovenije, d.o.o., Žalec**. Upravni odbor pa je na svoji seji, 12. 11. 1991, sprejel: **Poslovnik o delu upravnega odbora HDS** in 21. 2. 1992 sprejel in predlagal skupščini v sprejem pravilnik o finančnem poslovanju HDS.

Potrebno bo dopolniti in popraviti ter ponovno objaviti ostale akte družbe:

1. pravilnik o prevzemu hmelja,
2. način prevzema in obračuna hmelja,
3. poslovnik komisije za razvoj tehnologije.

3. POSLOVNE IN STROKOVNE NALOGE

Po podatkih Hmeljne komisije za Slovenijo smo hmelj v letu 1991 pridelovali na 2.357 ha, od tega je bilo 2.226 ha ali 94 % starih nasadov in 132 ha ali 6 % prvoletnikov. Po ocenah strokovnih služb je bilo ca. 5 % površin (okoli 100 ha) neprijavljenih. Tako bi bilo po oceni v letu 1991 v Sloveniji ca. 2.450 ha hmeljišč.

Hmezad Export-Import je prevzel 3.695.957 kg hmelja, kar je za 1 % več kot v letu 1990. Povprečni pridelek prijavljenih površin je bil 1.568 kg/ha. Povprečna kvaliteta pa je bila: prve vrste 92 %, druge vrste 7 % in tretje vrste 1 %.

Ocenjujemo, da je bilo mimo Hmezad Export-Import prodanega okoli 200 ton hmelja. Tako je bilo v Sloveniji v letu 1991 pridelanega okoli 3.850 do 3.900 ton hmelja.

Neugodna starostna struktura in starost žičnic sta dva velika problema slovenskega hmeljarstva.

Na osnovi več razgovorov se je izoblikovalo stališče in sklep upravnega odbora, da za normalno prodajo slovenskega hmelja potrebuje Hmezad export-import 1.000 ton hmelja sorte savinjski golding, kar predstavlja 27 % pridelka, 60 % pridelka sorte aurora, ostalih 13 % pa drugih sort (A in B kultivarji). Čim prej je potrebno ugotoviti, kateri od drugih A, B in C kultivarjev so tržni in pridelovalno zanimivi in povečati hmeljišča le-teh na račun goldinga in aurore. Za saditev se naj uporablja brezvirozni sadilni material.

Osnovno tematiko družbe "prodaja hmelja" smo obravnavali na vseh sejah upravnega odbora. Zaradi zaupnosti podatkov konkretnije tega področja v poročilu ne navajamo, ampak ga bo podal ustno predstavnik trgovine na skupščini.

HMELJARSKA DRUŽBA SLOVENIJE oziroma POSLOVNA SKUPNOST ZA HMELJARSTVO SLOVENIJE je aktivno sodelovala pri:

- reševanju nesoglasij v HMEZAD EXPORT-IMPORT,
- podaljšanju republiškega kredita,
- pripravi in organizaciji hmeljarskega praznika,
- kadrovanju (v Družbi, Hmezad Export-Import, IHP),
- pripravi za hmeljarski kongres,
- problematiki varstva hmeljišč pred boleznimi in škodljivci,
- vzorčenju hmelja
- uvajanju brezvirusnega sadilnega materiala,
- konsolidaciji družbe,
- pripravi strategije za razvoj hmeljarstva.

Hmeljarje je informirala preko glasila Hmeljar, družbenike pa s sklepi skupščine in upravnega odbora.

Marijan Drobne *

UNIČEVANJE DIVJEGA HMELJA

Da preprečimo oploditev ženskih rastlin žlahtnega gojenega hmelja s cvetnim prahom divje rastočega hmelja, morajo uporabniki kmetijskih zemljišč v oddaljenosti do 10 kilometrov od hmeljišč, vsako leto, najkasneje do 15. junija, mehanično ali kemično uničiti divji oziroma podivjani hmelj.

Tako nas obvezuje 3. člen Odloka o obveznem uničevanju divjega oziroma podivjanega hmelja republike Slovenije (UL RS 20/78).

Uporabniki kmetijskih zemljišč, kjer še niste storili ničesar, da bi uničili divji hmelj, storite to nemudoma!

*Hmeljna komisija za Slovenijo

REALIZACIJA FINANČNEGA NAČRTA PRIHODKOV IN ODHODKOV 31. 12. 1991

PRIHODKI:	Plan I. 1991	Real. 31/12-91	IND
1. Temeljna združena sredstva	108.000,00	108.000,00	100
2. Udeležba v skupnem prihod.			
- od hmelja letnika 1991	329.700,00	146.499,10	44
- od hmelja letnika 1990	307.000,00	467.198,60	152
3. Izredni prihodki	80.000,00	1.171.220,50	1464
4. Prenos presežkov preteklih let	29.400,00	29.367,20	99
SKUPAJ PRIHODKI:	854.100,00	1.922.285,00	225

ODHODKI:

A. STROŠKI OSNOVNE DEJAVNOSTI

1. Strokovne usluge	117.000,00	123.992,00	105
2. Potni stroški v državi	12.000,00	14.334,00	119
3. Dnevnice v državi	4.500,00	1.801,80	40
4. Dnevnice+potni str. v tuj.		188.869,60	-
5. Stroški skupščine in ostalih komisij	38.000,00	32.175,40	84
6. Stroški z inozemstvom in funkcionalna reprezentanca	8.500,00	10.019,10	117
7. Stroški SDK in nepredvideni stroški	10.000,00	2.126,80	21
8. Stroški revije "Hmeljar"		236.879,20	-
9. Stroški registracije družbe		56.406,00	-
SKUPAJ:	190.000,00	666.603,90	350

B. STROŠKI POSLOVANJA Z IHB

10. Udeležba na kongresu

C. STROŠKI HMELJARSKIH PRIREDITEV IN TEKMOVANJ

11. Stroški organizacije DNEVA HMELJARJEV	30.000,00	33.000,00	
SKUPAJ:	30.000,00	33.000,00	110

D. STR. STROKOVNE LITERATURE, IZOBRAŽEVANJA, INFOMIRANJA

E. DEL STROŠKOV SKUPNIH SLUŽB	619.100,00	619.100,00	100
SKUPAJ ODHODKI:	854.100,00	1.318.703,90	154

PRESEŽEK PRIHODKOV NAD ODHODKI: 603.581,50

REALIZACIJA FINANČNEGA NAČRTA PRIHODKOV IN ODHODKOV 31. 12. 1991

Skupni prihodki so realizirani v višini 1.922.285,00 SLT indeks 225.
Odhodki so realizirani v višini 1.318.703,90 SLT indeks 154.
Presežek prihodkov nad odhodki pa znaša 603.581,50 SLT.

Izredni porast izkazujejo izredni prihodki v višini 1.171.220,50 SLT z indeksom 1464, ki predstavljajo:

- obresti (skupne)	907.232,90 SLT
- prihodki revije Hmeljar	247.600,00 SLT
- prihodki preteklih let	9.768,30 SLT
- vračilo EDP (banke)	6.619,00 SLT
<u>skupaj:</u>	<u>1.171.220,50 SLT</u>

Odhodki od obresti:

80.000,00 plan
188.869,60 dnevnice in potni stroški v tujini (Žolnir, Korenjak, Brežnik)
<u>56.603,90 stroški registracije HDS</u>

325.472,50 SLT skupaj

Ostane obresti:

907.232,90
<u>-325.472,50</u>

582.760,40 SLT skupaj

Ostane obresti predstavljajo presežki prihodkov nad odhodki.

Revija "Hmeljar"

- prihodki	247.600,00 SLT
<u>- stroški</u>	<u>236.879,20 SLT</u>

10.720,80 SLT

Za revijo Hmeljar niso bili v letu 1991 plačani avtorski honorarji, ki znašajo ca. 43.000 SLT, tako da s prihodki ne bodo pokriti niti stroški.

Upravni odbor je predlagano realizacijo finančnega načrta prihodkov in odhodkov za leto 1991 sprejel na seji, dne 21. 2. 1992 in jo predlagal skupščini v sprejem. Nadalje predlaga, da se za ca.:

- 400.000 SLT povečajo deleži družbenikov (osnovni kapital),
- 100.000 SLT nameni za razvoj tehnologije,
- 100.000 SLT pa se prenese za poslovanje družbe v letu 1992.

Po tem predlogu bi se osnovni kapital družbe povečal (nominalno) od 934.812,00 SLT na ca. 1.334.812,00 SLT oz. za ca. 43 %. Osnovni delež pa se poveča od 6.500,00 SLT na ca. 9.295,00 SLT na dan 1. 1. 1992.

PROGRAM DELA ZA LETO 1992

Program dela HMELJARSKE DRUŽBE SLOVENIJE, d.o.o., ŽALEC je zastavljen tako, da so posamezne aktivnosti usmerjene v realizacijo ciljev, zaradi katerih se je družba ustanovila in so hkrati podani temelji poslovne politike.

1. KONSOLIDACIJA DRUŽBE

Znano je, da so nekateri družbeniki kršili pogodbo in statut Družbe. Potrebno je razčistiti, kdo je lahko družbenik še naprej in kako ukrepati.

Tudi nekateri hmeljarji, ki niso družbeniki, so kršili še vedno veljavne akte (sporazum) in sklepe organov POSLOVNE SKUPNOSTI ZA HMELJARSTVO SLOVENIJE. Tudi proti njim mora HMELJARSKA DRUŽBA SLOVENIJE, kot pravna naslednica POSLOVNE SKUPNOSTI ZA HMELJARSTVO SLOVENIJE, ukrepati.

Smatramo, da so družbeniki lahko samo tisti, ki spoštujejo Pogodbe, Statut družbe in vse veljavne akte in sklepe.

2. ZASTOPANJE INTERESOV HMELJARJEV V DRŽAVNEM MERILU

- tekoče informiranje pristojnih resorjev o situaciji v hmeljarstvu in povratne informacije,
- aktivno sodelovanje pri pripravi hmeljarske zakonodaje,
- aktivno sodelovanje pri pripravi platforme za pogajanja v ES,
- priprava raznih vlog, prošenj, itd.

3. ZASTOPANJE HMELJARJEV NA MEDNARODNEM NIVOJU

- aktivno sodelovanje in zastopanje v IHB,
- sodelovanje z znanstvenimi inštitucijami v tujini,
- sodelovanje s hmeljarji drugih držav.

4. ORGANIZACIJA HMELJARSKEGA KONGRESA

- kongres bo od 3. do 7. avgusta 1992 v Žalcu,
- priprave na kongres so intenzivne,
- pri poslovnih partnerjih iščemo finančno pomoč-sponsorstvo.

5. HMELJARSKI PRAZNIK

V okviru hmeljarskega praznika bomo imeli svečano - razširjeno sejo Upravnega odbora.

6. AŽURIRANJE AKTOV DRUŽBE

- priprava pravilnika o finančnem poslovanju in predlog za sprejem,
- ponovna objava ostalih aktov družbe z dopolnitvami oz. spremembami.

7. INFORMIRANJE DRUŽBENIKOV

- preko glasila Hmeljar,
- s pošiljanjem zapisnikov - sklepov: skupščine, upravnega odbora,
- z dodatnimi obvestili po potrebi.

8. IZDAJANJE GLASILA HMELJAR

Po sklepu upravnega odbora bo v letu 1992 izšlo 6 številčk glasila Hmeljar. Cena posamezne številke bo določena na osnovi predračuna.

9. STRATEGIJA RAZVOJA HMELJARSTVA

Družba bo aktivno sodelovala pri pripravi strategije razvoja hmeljarstva, ki se pripravlja v okviru Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.

10. ENOTNO ZAVAROVANJE HMELJA

Da bi dosegli optimalne pogoje zavarovanja hmelja, bomo organizirali skupno dogovarjanje z Zavarovalnico Triglav in po potrebi tudi z drugimi zavarovalnicami.

11. PRIPRAVA MATERIALOV ZA SEJE SKUPŠČIN, UPRAVNEGA ODBORA, ITD.

12. IZVAJALI BOMO SKLEPE UPRAVNEGA ODBORA IN SKUPŠČINE TER KOORDINIRALI ODNOS V DRUŽBI

13. OSTALE AKTIVNOSTI, KI SO POTREBNE ZA NORMALNO DELO DRUŽBE.

HMELJARSKA DRUŽBA SLOVENIJE d.o.o., ŽALEC

PREDRAČUN PRIHODKOV IN ODHODKOV ZA LETO 1992 (PREDLOG)

I. PRIHODKI

A-B Osnovna dejavnost in investicije

1. Prenos presežkov iz leta 1991	200.000,00 SLT
2. Udeležba na skupnem prihodku	
- od hmelja letnika 1991	2.500.000,00 SLT
- od hmelja letnika 1992	261.000,00 SLT
3. Izredni prihodki - obresti	100.000,00 SLT

Skupaj A-B 3.061.000,00 SLT

C Glasilo hmeljar

1. Naročnina	100.000,00 SLT

D Hmeljarski kongres

1. Prihodki od sponzorjev	1.500.000,00 SLT
2. Prihodki za promocijo	2.500.000,00 SLT

PRIHODKI SKUPAJ: 8.061.000,00 SLT

II. ODHODKI

A Stroški osnovne dejavnosti

1. Najemnina pisarne z mat. stroški	150.000,00 SLT
2. Osebni dohodki z davki in prispevki	406.000,00 SLT
3. Strokovne storitve:	
- administracija in knjigovodstvo	402.000,00 SLT
- pravna služba	50.000,00 SLT
- direktor družbe	800.000,00 SLT
- člani UO	240.000,00 SLT
4. Potni stroški - prevoz na delo	10.000,00 SLT
5. Regres za prehrano	45.000,00 SLT
6. Regres za letni dopust	25.000,00 SLT
7. Kilometrina	55.000,00 SLT
8. Dnevnice - tuzemske	13.000,00 SLT
9. Dnevnice - inozemske	90.000,00 SLT
10. Stroški inozemskih prevozov	60.000,00 SLT
11. Jubilejna nagrada	25.000,00 SLT
12. Reprezentanca	60.000,00 SLT
13. Pisarniški material	100.000,00 SLT
14. Plačilni promet	25.000,00 SLT
15. Stroški skupščine	50.000,00 SLT
16. Udeležba na kongresu	50.000,00 SLT
17. Dan hmeljarjev	150.000,00 SLT
18. Literatura in izobraževanje	10.000,00 SLT
19. Razvoj tehnologije	100.000,00 SLT
20. Hmeljar - razlika 1991	30.000,00 SLT

SKUPAJ: 2.946.000,00 SLT

B Investicije

1. Nabava računalnika 115.000,00 SLT

SKUPAJ: 3.061.000,00 SLT

C Glasilo Hmeljar

- tisk, honorarji, poštnina,
kilometrina, dnevnice 1.000.000,00 SLT

D Hmeljarski kongres

- stroški kongresa in promocije 4.000.000,00 SLT

ODHODKI SKUPAJ: 8.061.000,00 SLT

OBVESTILO PRIDELOVALCEM!

Inštitut za hmeljarstvo in pivovarstvo Žalec obvešča vse hmeljarje, da pri pošti Celje deluje **avtomatski telefonski odzivnik**, na katerem so aktualne informacije o agrotehnikih hmelja ter varstvu hmelja, sadnega drevja ter poljščin pred boleznimi in škodljivci.

Telefonska številka avtomatskega odzivnika je (063) 9823.

POROČILO O DELU UPRAVNEGA ODBORA HMELJARSKE DRUŽBE SLOVENIJE d. o. o., ŽALEC, za čas od 18. 10. 1991 do 01. 06. 1992.

Spoštovani družbeniki!

O delu upravnega odbora smo vas redno obveščali tako, da ste, tako kot določa 24. člen Poslovnika o delu upravnega odbora HDS (Hmeljarske družbe Slovenije, d. o. o.), po vsaki seji bili o sklepih pismeno obveščeni. Naj na začetku omenim, da na podlagi 21. člena Statuta HDS, ki ureja pravice do informiranosti o poslovanju družbe, Upravni odbor doslej ni prejel nobene zahteve o dodatnem informiranju. Prav tako tudi na podlagi 34. člena Statuta HDS, ki ureja primere, ko je z odločitvijo, v našem primeru Upravnega odbora, prizadeta pravica ali interes družbenika, ni bilo nobenega nasprotovanja sklepom odbora.

To bi lahko pomenilo dvoje. Lahko bi rekli, da ste s premajhnim zanimanjem spremljali delo odbora, lahko pa tudi, da je bilo delo opravljeno v skladu z vašimi interesi. Niti eno niti drugo verjetno ni res. Analizo našega dela prepuščamo razpravi na zasedanju skupščine. Za naprej pa bi vsekakor želeli več sprotnega reagiranja na naše odločitve. Pri načinu poslovanja, kakršno bi naj v družbi bilo in v razmerah kakršne so, ko je poslovne in druge dogodke težko predvidevati, bi sprotno spremljanje dela odbora bilo članom odbora v veliko pomoč, vam pa v korist.

Osem dni po 1. skupščini družbenikov Hmeljarske družbe Slovenije, ko je bil imenovan Upravni odbor, se je le-ta prvič sestal in se oblikoval s precejšnjimi težavami, predvsem kar zadeva izvolitve predsednika. V času, za katerega poročamo, je imel odbor 7 sej. Člani odbora so se sej redno in zavzeto udeleževali, za kar se jim ob tej priložnosti zahvaljujem. Na večini sej so bili prisotni vsi člani ali pa je manjkal le eden, le na eni dva. Nekaj težav je bilo zaradi obilice del v hmeljiščih le s sklicom aprilske seje.

Obdobje za katerega poročamo, je obdobje začetka delovanja Družbe. Zato je razumljivo, da je bilo potrebno nesorazmerno veliko del opraviti v zvezi z začetkom delovanja Družbe. Med mnogimi naj omenim obilico formalnosti v zvezi z registracijo, sprejem Poslovnika Upravnega odbora, lokacijo ustanovitvenega kapitala, lokacijo denarja, prenos administrativno računovodskih del od Poslovne skupnosti za vinogradništvo in vinarstvo Slovenije v PS Hmezad, sklenitev Pogodbe o poslovodstvu in začetek ponovnega izhajanja glasila družbe 'Hmeljar'. Bilo pa je potrebno opraviti še nešteto drobnarij.

Na področju mednarodne dejavnosti so bili značilni

dogodki izstop iz Zajednice hmeljara Jugoslavije, izstop iz I.H.G.C. (Mednarodne hmeljarske organizacije) kot sestavni del jugoslovanskega članstva in pristop HDS kot predstavnika hmeljarjev R Slovenije v isto organizacijo ter udeležba direktorja družbe na seji predsedstva I.H.G.C. in dveh sejah Ekonomske komisije ter eni seji Tehnične komisije iste organizacije. Udeležili smo se tudi konference HOPCON II. v Washingtonu, ki je bila namenjena reševanju vsklajevanja programov za varstvo hmeljišč pred boleznimi in škodljivci za hmelj na mednarodnem trgu.

Pomembne mednarodne aktivnosti sta opravila tudi Hmezad Export-Import (udeležba na kongresu Evropskega združenja trgovcev s hmeljem) in Inštitut za hmeljarstvo (aktivna udeležba na zasedanju Znanstvene komisije I.H.G.C. ter organizacija obiska prezidenta Bayerisches Bundesanstalt fuer Bodenkultur und Pflanzenbau in direktorja Hans Pfuelf instituta iz Bavarske, na podlagi katerega se vključujemo v sodelovanje R Slovenije in Zvezne države Bavarske na področju kmetijstva). V področje mednarodne dejavnosti spada seveda organizacija kongresa I.H.G.C., ki bo letos v R Sloveniji, o čemer bo obširneje poročal direktor družbe in predsednik organizacijskega odbora g. Jožef Brežnik.

Doma smo poizkušali predvsem urediti status Hmeljne komisije za Slovenijo, ki je sedaj organ HDS, v prihodnje pa naj bi postala državni organ. Pripravili smo tudi strokovno podlago za zakonodajo iz področja hmeljarske zakonodaje, ki je že zastarela. To samo po sebi seveda ne pomeni, da bi naj bila zaradi tega neustrezna. Spremembe so potrebne zato ker s širšim vključevanjem R Slovenije v svetovne tržne tokove nastaja tudi potreba po vsklajevanju naše zakonodaje s smernicami Evropske gospodarske skupnosti.

Na podlagi ustanoviteljskih dolžnosti je odbor aktivno sodeloval pri kadrovanju direktorja Inštituta za hmeljarstvo in pivovarstvo in sicer tako, da je predlagal dva kandidata, odločitev pa je bila prepuščena Svetu zavoda inštituta. Izdal je tudi pozitivno mnenje za imenovanje direktorja Hmezad EI.

Za obdobje, za katero poročamo, so na področju pridelovanja hmelja značilne številne informacije o živahnih razpravah, pa tudi že o nekaterih odločitvah v nekaterih hmeljarskih deželah, v zvezi s spremembo sortnih sestavov hmeljišč. Upravni odbor je o tem nadvse pomembnem vprašanju, kot je razvidno iz zapisnikov, razpravjal na štirih sejah. Na 3. seji je dne 21. decembra 1991 zadolžil Inštitut za hmeljarstvo in pivovarstvo Žalec, Hmezad Export - Import in HDS za izdelavo smernic. Na podlagi tega sklepa so bile organizirane razprave na Inštitutu, v Kmetijski zadrugi Savinjska dolina (Hmezad

*doc. mag., Inštitut za hmeljarstvo in pivovarstvo Žalec

KZSD), kjer je o tem vprašanju razpravljali Hmeljarski odbor in tehnologi Hmezad KZSD, ter strokovnjaki Inštituta in Hmezad Export - Import-a.

V navedenih razpravah je prevladalo stališče, da lahko tako kot drugi evropski hmeljarji, na svetovnem tržišču konkuriramo predvsem z aromatičnimi sortami hmelja. Ker so slovenske sorte, razen atlasa in bliska, aromatične, je bila sprejeta usmeritev, da naj bi hmeljišča zasajali tako, da bi bilo savinjskega goldinga 27 %, aurore 60 %, ostalih sort (B in C kultivarji) pa 13 % pridelka. Hkrati je bilo sklenjeno, da je potrebno čimprej ugotoviti, katere od 'ostalih' sort bi lahko bile pridelovalno in tržno zanimive.

Kako delikatno in dinamično je to vprašanje, je pokazala analiza najnovejših podatkov o obnovi hmeljišč v svetu (podatki na sejah Predsedstva in sejah Ekonomske komisije I.H.G.C.) ter podatkov na podlagi tržnih povpraševanj. Na podlagi teh podatkov je Hmezad Export Import izdelal svoja stališča, v katerih se kaže potreba po večjem deležu sort z veliko vsebnostjo alfa smol, kot smo sprva predvideli. Tako je vprašanje sortne sestave slovenskih hmeljišč prišlo ponovno v razpravo, v kateri ga bomo morali obravnavati v luči najnovejših spoznanj, pa tudi na podlagi izkušenj iz preteklosti ter primerno načrtati razvojno raziskovalne in marketinške dejavnosti.

Prodaja hmelja predstavlja dobršen del angažiranja odbora. Značilnost prodaje letnika 1991 je bila umiritev cen zaradi dobrega pridelka hmelja v letu 1991. Pri odločitvah v zvezi s prodajo smo se orientirali predvsem na čimprejšnja plačila, kar je uspevalo ob najrazličnejših finančnih aranžmanih.

Jugoslovanski trg, ki je nakupil precejšnje količine letnika 1990, je razpadel zaradi znanih dogodkov. Možnosti organiziranega nastopa, kljub naštetim dogodkom, pa so onemogočili nekateri hmeljarji z direktno posamično prodajo. Neorganizirana prodaja je tako povzročila dokončno zmedo glede cen in tudi glede zagotavljanja količin, vpliv na cene je bil seveda negativen.

O kršiteljih dogovorov v zvezi s prodajo je odbor razpravljali na več sejah in doslej ni sprejel dokončnih stališč, takšna kot so v tem trenutku, pa bo posredoval v razpravo skupščini. Dosedanje izkušnje pa vsekakor kažejo, da bomo v spremenjenih tržnih razmerah morali sklepati trdnejše pogodbe s pridelovalci, ki bodo vsebovale tudi ostre sankcije za kršitelje. Pogodbene strani bodo morale v interesu vseh družbenikov vsa določila pogodb dosledno izvajati.

Iz izkušenj pri prodaji sklepa Hmezad Export-Import, da tehnološki razvoj ni živahen le pri pridelavi, temveč tudi pri predelavi hmelja. Opazen je že omenjeni premik k povečani rabi sort z večjo vsebnostjo alfa smol ter predelava hmelja v pelete tipa 45 (pelete z veliko vsebnostjo lupulina). Očitna je tudi visoka avtomatizacija varjenja piva, kar pa zahteva stalno kakovost surovin, torej tudi hmelja. To so dogajanja, ki jih moramo proučiti za razvoj v prihodnosti. Bistvene bodo odločitve glede sort, ki jih bomo gojili in odločitve za predelavo našega hmelja v oblike, ki jih bo trg zahteval.

Opisano nakazuje obsežne razvojne naloge za pridelovanje, predelovanje in trženje hmelja. Te bomo zmogli le dobro organizirani. V tem smislu je učinkovita organiziranost vseh slovenskih hmeljarjev za zagotavljanje nadaljnjega razvoja velikega pomena. Od skupščine pričakujemo, da bo naša stališča podprla in dala napotila za nadaljnje delo.

Lojze ČETINA*

POROČILO KOMISIJE ZA RAZVOJ TEHNOLOGIJE V HMELJARSTVU ZA LETO 1991

Delo komisije bi po njeni ustanovitvi leta 1985 razdelili na tri obdobja. Najprej je komisija z mnogo entuziazma koordinirala in povezovala aktivnosti s področja razvoja tehnologije. V drugem obdobju so bila v ta namen odobrena določena sredstva, ki so omogočala hmeljarskim podjetjem, Inštitutu za hmeljarstvo in pivovarstvo ter posameznikom, da so lahko nabavili ali izdelali prototipske primerke oziroma adaptacije strojev in naprav. V tretjem obdobju - zadnji dve leti ni bilo posebnih namenskih sredstev za razvojno dejavnost, zato se je tudi aktivnost komisije omejila na posamezne redke sestanke in določeno koordinacijo med tistimi, ki v lastni režiji delajo na razvoju hmeljarske tehnologije.

V letu 1991 smo se sestali dvakrat: 4. februarja in 10. maja 1991. Na prvem sestanku so bila izoblikovana težišča razvoja tehnike v hmeljarstvu in sicer za področje: obdelave z osipanjem (agregiran priključek), vrtavka za predčiščenje hmelja, trgalnik, izpopolnitev obiralnega stroja (valjčna miza), ovlaževalna naprava in priključek za sajenje. Komisija je posebej poudarila potrebo po racionalizaciji proizvodnje in oblikovanju ekološko sprejemljive tehnologije. Na sestanku 10. maja 1991 je komisija podrobneje obravnavala program dela za leto 1991, če bi bila za ta namen odobrena potrebna sredstva.

Predvidene so bile naslednje aktivnosti:

- preveriti in izboljšati obstoječe tipe žičnic;
- izdelati način za pobiranje obrezlin in ustrezen priključek;
- nakup dvoredne vrtljive brane - uvoz iz Čehoslovaške;
- IHP naj ponovno prouči optimalno število rastlin in vodil na hektar;
- na področju obdelave - predhodno čiščenje z diskom, kupili bi KLEMENS, rotolax, kombiniran priključek za kultiviranje in bočni mulčer, ki meče pokošeno maso v vrsto;
- proučiti je potrebno drobilec kamenja;
- dodelati podrahljač z deponatorjem;
- pršenje z zmanjšano količino vode z dodatno elektronsko regulacijo in nov tip črpalke (plastične);
- na področju sušenja hmelja: prehod na kurjenje s plinom, možnost ogrevanja, procesno vodenje sušenja na tračnih sušilnicah in izboljšanje presipalnih naprav.

Takrat je bil ta program ocenjen na 4 do 5 milijonov din. Ker sredstev za realizacijo začetnega programa ni bilo in zaradi znanih razmer v drugi polovici leta 1991, je delo komisije nekoliko zastalo. Glede na pomen racionalizacije pridelave hmelja v sedanjem času ostre konkurence na svetovnem trgu smatramo, da bo potrebno delo komisije ponovno oživiti in finančno podpreti. Delo bo treba povezati s programom dela IHP, razvojnih služb v večjih hmeljarskih podjetjih in delo komisije ter financiranje ustrezno vpeti v novo organizacijsko obliko slovenskih hmeljarjev.

*dr., Biotehniška fakulteta, IHP Žalec

KATERE SORTE HMELJA BOMO SADILI ?

Hmeljarski odbor je na zadnji seji obravnaval tudi članek, ki ga je v aprilski številki Hmeljarja objavil Hmezad Export-Import.

V članku so namreč navedene zahteve po drugačni strukturi sort slovenskega hmelja, kot je bilo že dogovorjeno v februarju 1992. Takrat je bil na skupni seji predstavnikov trgovine, strokovnjakov z Inštituta za hmeljarstvo in pivovarstvo ter pridelovalcev dokaj natančno dogovorjeno, koliko in katere sorte bomo sadili.

Hmeljarski odbor sprašuje, zakaj je prišlo do spremembe mnenj, kdo je pobudnik zanje, saj ne moremo kar stihijsko saditi katerekoli sorte.

Po razpravi smo sprejeli sklep, ki zadolžuje Hmeljarsko družbo Slovenije, da ponovno spelje dogovor o tem, katere kultivarje bomo v prihodnje sadili in v kakšnem razmerju. Zagotoviti mora razmere, da bodo dogovori in tovrstne usmeritve veljale za daljše - večletno obdobje, ne pa da se spreminjajo vsakih nekaj mesecev.

V razmerah, ko ne vemo več, kaj je resnica: ali naš dogovor ali dogovor na Družbi ali odločitev Hmezad Export-Importa, prosi Hmeljarski odbor za čimprejšnje jasne smernice.

*Predsednik Hmeljarskega odbora

*Slika desno:
Nestrpno pričakovan plantažnik,
Steyr 8095 ap pri delu -
kratek a krepak*

Prijava za 40. mednarodni hmeljarski kongres

Ker je prvi rok za prijavo že potekel, prosimo vse zainteresirane, da se prijavite za udeležbo na kongresu najkasneje do 15. julija 1992.

Prijave pošljite na naslov: KOMPAS Celje, Tomšičev trg 1, 63 000 Celje, tel. (063)27-403, telefax: (063) 27-531 (Milena Sitar- Matelič).

Kotizacija za domače udeležence znaša 450 DEM v tolarski protivrednosti po srednjem tečaju Banke Slovenije. Nakazati jo je treba na žiro račun Kompas Celje pri SDK Celje št. 50700-601- 83284.

HMELJARSKA DRUŽBA SLOVENIJE

IZ ZGODOVINE HMELJARSTVA *

Če bi želeli poseči prav do korenin hmeljarjenja, bi pristali pri Babiloncih in starih Grkih, ki so že znali variti pivo. V Evropo so ga prinesla ob preseljevanju germanska in slovanska plemena. Zgodovinarji pripisujejo našim prednikom, da so iz prvotne domovine, med Uralom in Karpati ter med Baltiškim in Črnim morjem med preseljevanjem narodov prenesli znanje o gojenju in zdravilnih lastnostih hmelja v srednjo Evropo.

Prvi zapisi o gojenju hmelja kot kulturne rastline so iz 8. stoletja na področju Bavarske, kjer naj bi nek vojni ujetnik "Vend", imel nasad hmelja. Drugi zapis je iz 9. stoletja, ko naj bi v sedanjem Hallertau hmelj gojil svobodnjak po imenu Baaz, po poreklu pa Vend. Zanj je zgodovinar Franc Kos dokazal, da je bil karantanski Slovenec!

Pravi zgodovinski dokument o hmeljarstvu na slovenskih tleh pa je dokument o popisu škofjeloškega gospostva freisinške nadškofije iz začetka 12. stoletja, poznan kot "Notitia bonorum de Lonca". Po tej listini so morali kmetje - Slovenci - na današnjem Sorškem polju in v Poljanski dolini oddati gospodi vsako leto za tedaj velike količine hmelja. Škofjeloški urbarji so zapisovali obvezne dajatve hmelja, ječmena, slada in piva gospodi še v 13. in 14. stoletju.

Tako lahko začetke hmeljarstva upravičeno pripisujemo ne samo Slovanom, ampak tudi Slovencem, saj so po nekaterih virih Vendi prav predniki Slovencev. Žal pa ni nobenih dokumentov za nadaljni razvoj hmeljarstva na Slovenskem vse do 18. stoletja.

V 14. stoletju je bilo središče hmeljarstva na Češkem in Bavarskem, pravi razmah pa je doživelo v 16. stoletju, ko se je hmelj razširil še v Anglijo. Sto let kasneje so ga sadili tudi v Ameriki.

Na Štajerskem so začeli načrtno gojiti hmelj okoli leta 1770. Da so na slovenskih tleh ugodne naravne razmere za pridelovanje hmelja, je skušal dokazati dr. Hlubek s podatkom, da so leta 1844 v Veržeju prodali pivovarnam 2500 kg divjega hmelja. Že za leto 1839 pa dr. Hlubek pravi, da so na Štajerskem imeli "56 oralov hmeljnikov s 128 000 sadikami", med kraji pa našteva Maribor, Ptuj, Turnišče, Radgono in Verzej.

Tudi na drugih področjih današnje Slovenije so posamezniki gojili hmelj. V Soteski ob Krki je gospodarski svetovalec turjaških knezov Johan Ochsenbauer prideloval hmelj in tudi pisal navodila o hmeljarjenju na Kranjskem v ljubljanskem časniku Illyrisches Blatt.

Langerjevi, lastniki graščine Poganice pri Novem mestu, so pridelovali hmeljne sadike in hmelj ter z njim zalagali pivovarne v Gradcu vse od leta 1828 do 1870.

Največ podatkov o hmeljarjenju v 19. stoletju je podal dr. Ivan Geršak v "Slovenskem Štajerju" (Ljubljana, 1870). Hmelj naj bi gojili in iz njega tudi varili pivo v sodnih okrajih: Brežice, Celje, Konjice, Laško, Ljutomer, Maribor, Ormož, Ptuj, Slovenska Bistrica, Slovenj Gradec, Šentlenart in Šoštanj. Samo pridelovalci hmelja pa so bili še v Gornjem Gradu, Kozjem, Radljah, Gornji Radgoni, Rogatcu, Sevnici, Šmarju in na Vranskem.

Za leto 1865 piše dr. Geršak (citata): "Le nekateri okraji se pečajo s hmeljorejo; tako je pridelal slovenjegraški 35 centov, šentlenski 19, gornjeradgonski 5, šmarski 5 in celjski (v Žavci) ena in pol centa. To še polovico tega ne doseže, kar se ga je v tem letu za pivo potrebovalo."

V Avstro-Ogrski je bilo v 19. stoletju preko 17.000 ha hmeljišč, od tega dve tretjini na Češkem. Skupno so na svetu takrat pridelovali hmelj na 70.000 ha.

Kot prvi hmeljar v Savinjski dolini je imenovan Franc Žuža, pivovarnar iz Žalca, ki je leta 1854 v bližini trga zasadil prvo hmeljišče, vendar ga je čez nekaj let opustil. Podobna usoda je doletela hmeljišča Celjanov dr. Cypla in Janeza Hostonskya, ki sta hmelj nasadila 1869. leta.

Tako je temelje pravemu slovenskemu hmeljarstvu položil šele Josip Birgler, oskrbnik graščine Novo Celje, ki je k nam prinesel wuertenberški hmelj in ga poskusno zasadil leta 1872. Ker je nasad dobro uspeval, je sadike skrivaj dal Žalčanoma Janezu Hausenbichlerju in Jožetu Žiganu. Tri leta kasneje so hmeljišča zasadili še Marija Roblek, Rudolf in Franc Žuža, Josip Rehar in Franc Koceli. Žalčanom so nato sledili še drugi Savinjšani, med prvimi tudi Karl pl. Haupt, graščak na Štrosneku blizu Gomilkega.

Od takrat dalje se je hmeljarstvo v Savinjski dolini hitro in uspešno širilo. Največ zaslug za to je v ideji po strokovni organiziranosti hmeljarjev. Leta 1880 sta namreč Karl pl. Haupt in Janez Hausenbichler ustanovila "Južnoštajersko hmeljarsko društvo v Žalcu", ki je povezovalo tedanje hmeljarje. Imeli so svoja "pravila", ki so bila napisana sicer v nemškem jeziku, potrdila pa jih je namestnija v Gradcu in so veljala vse do kraljevine SHS. Društvo je sicer menjalo

*Viri: A. Petriček - Delovanje Hmeljarskega društva (1931), Hmeljarstvo (Hmezad Export-Import, 1990), J. Slokan - Kratak oris hmeljarstva (1959)

formalno pravno utemeljitev, toda funkcionalnosti mu nista preprečili niti obe vojni. Društvo je imelo sedež v Žalcu in je od tu že od vsega začetka napredno in učinkovito vplivalo na razvoj hmeljarstva. Vplivali so na pridelovanje in prodajo hmelja, na povezavo s svetovnim hmeljnim tržiščem in celo na vsakokratno državno zakonodajo, zlasti glede varstva izvora hmelja.

1902. leta je bila na pobudo Hmeljarskega društva ustanovljena "Hmeljarna", ki je imela ustrezne naprave za pripravo in pakiranje hmelja. Pred tem so hmelj pošiljali v prepariranje v Nuel5r4cd xfrenberg in Žatec.

1908. leta je bila prav tako na pobudo Hmeljarskega društva ustanovljena tudi oznamkovalnica za hmelj. Oznamkovanje je bilo sicer neobvezno, vendar je s pridobljeno oznako "južno-štajerska dolina" hmelj pridobil tudi na ugledu.

Članstvo v Hmeljarskem društvu je bilo pred prvo svetovno vojno skromno, saj ni preseglo 40 hmeljarjev. Povojna konjunktura je povzročila hitro širjenje hmeljarstva, z njim pa je naraščalo število članov društva. Leta 1929 jih je bilo v 23 podružnicah kar 1670. Podružnice so bile: Sv. Andraž, Braslovče, Celje, Gomilsko, Griže, Hoče pri Mariboru, Sv. Ilij pri Velenju, Sv. Jurij pri Taboru, Laško, Marenberg (Radlje), Šmartno ob Paki, Šmartno v Rožni dolini, Sv. Pavel, Sv. Peter, Polzela, Ponikva, Ruše, Škofja vas, Šoštanj, Velenje, Vojnik, Vransko in Žalec.

V tem času so cene hmelja na trgu močno padle, hmeljarji pa so bili prisiljeni prodajati za vsako ceno. Doma so ga pivovarne porabile le 5 %, ostalo je šlo na evropski trg. Nemčija je v tem času predpisala krčenje hmeljišč, podobno tudi Češka, vendar so cene zrastle šele čez slabo desetletje. Pred drugo svetovno vojno je bilo v Sloveniji okoli 2450 ha hmeljišč, od tega jih je bilo kar 90 % v Savinjski dolini.

V vsem tem času je bila pomembna vloga Hmeljarskega društva, ki je hmeljarje organiziralo, povezovalo in izobraževalo. Finaciralo se je iz članarine in prejelo precejšnjo državno podporo. V Avstro-Ogrski dobi je državna podpora znašala več kot 70 % vseh prihodkov, v Kraljevini SHS le še slabih 35 %, pred drugo svetovno vojno pa zopet okoli 60 % vseh prihodkov. V letu 1930 poročajo celo o presežku denarja, tako da so lahko kupili 19 Holderjevih škropilnic in jih razdelili podružnicam.

Za pospeševanje hmeljarstva se je društvo trudilo "z ustnim in pismenim poukom" (citat A. Petriček). "Ustmeni pouk se je vršil v obliki predavanj povodom raznih zborovanj in nalašč prirejenih poučnih shodov, ki so se tekom let vršili v krajih Savinjske doline in drugod...Teoretičnemu pouku so mnogokrat sledile tudi praktične vaje in demonstracije."

(se nadaljuje)

Miljeva KAC^{*}

ŠE O PROSENI VEŠČI

Na rast in razvoj živih bitij vpliva vrsta činiteljev, izmed katerih je - zlasti pri insektih, ki se hranijo in živijo v rastlini, kot prosena vešča - vpliv gostiteljice eden izmed najvažnejših. Proseni vešča je polifagen škodljivec, lahko se hrani in razvija na več kot 200 vrstah rastlin. Škodo dela na mnogih gojenih rastlinah, razvija pa se tudi na številnih plevelih. Seveda pa razvoj prosene vešče na vseh teh rastlinah ni enako uspešen.

Hrana insektov je - kot pri drugih bitjih - sestavljena iz ogljikovih hidratov, beljakovin in maščob, iz mineralnih snovi in vitaminov ter vode, ki jo dobijo skupaj s hrano ali pa posebej kot rosne ali deževne kapljice. Pri posameznih rastlinskih vrstah in celo organizmih iste vrste pa zelo variira vsebnost ogljikovih hidratov, beljakovin in maščob.

Potrebe po hrani gosenice prosene vešče pa so v posameznih razvojnih stopnjah različne. V prvih razvojnih stopnjah, potem ko se izležejo iz jajčec, je zelo pomembna glukoza in sicer bolj kot drugi ogljikovi hidrati (saharoza in škrob). Da so pleveli siromašnejši s sladkorji in beljakovinami kot gojene rastline, je razumljivo in za pričakovati je, da je razvoj škodljivca na gojenih rastlinah bolj intenziven.

Razlika v rasti in razvoju prosene vešče pa ni samo med osebkami na gojenih rastlinah in plevelih, ampak tudi med osebkami na posameznih sortah gojene rastline.

Sapiro, madžarski raziskovalec, je dokazal, da je teža gosenic važen pokazatelj za razvoj škodljivca. Pri odpornih sortah koruze so bile gosenice za 25 in več odstotkov lažje od gosenic, ki so se razvijale na občutljivih sortah koruze. Plodnost prosene vešče je velika, lahko pa zelo variira. Poprečno odloži samica 250 - 500 jajčec, lahko pa tudi do 2000 jajčec.

^{*} dipl. ing., IHP Žalec

Božidar Manojlović iz Inštituta za varstvo rastlin v Beogradu je v časopisu Zaštita bilja leta 1984 objavil članek o vplivu rastlin na rast in razvoj prosene vešče. Na 16 rastlinskih vrstah je ugotavljal težo gosenic in plodnost metuljev. Ker je med gostiteljicami raziskoval tudi hmelj, želimo z njegovimi rezultati seznaniti tudi hmeljarje.

Na 16 rastlinskih vrstah - gostiteljicah, od katerih je 8 gojenih rastlin in 8 plevelov, je Manojlović od leta 1975 do 1977 proučeval vpliv rastline gostiteljice na težo gosenic prosene vešče in na plodnost metuljev s tem, da je določal število jajčnih legel v samici, število jajčec v leglu, število neodloženih jajčec in poprečno plodnost samice.

Od gojenih rastlinskih vrst je proučeval koruzo, sirek, konopljo, hmelj, papriko, paradižnik, proso in ptičje proso (*Setaria germanica*), od plevelov pa navadni repinec (*Arctium lappa*), mali repinec (*Arctium minus*), navadni pelin, navadno trstiko, veliko koprivo, navadni kristavec, srkhodlakavi ščir in navadno kostrebo.

Pri ugotavljanju plodnosti je Manojlović ugotovil, da so najbolj plodni metulji tisti, ki so izleteli iz koruze, saj je bila poprečna plodnost v vseh treh letih nad 500 jajčec na samico. 1976. leta pa je dosegla celo 594 jajčec na samico. Plodnost, večjo kot 400 jajčec na samico so imeli metulji, ki izletali iz hmelja, sirka in konoplje. Največja plodnost je bila pri hmelju leta 1976, ko je znašala 543 jajčec na samico. Manj kot 400 jajčec so izlegli metulji, ki so izletali iz paradižnika, prosa in ptičjega prosa.

Metulji, ki so izletali iz plevelov, so bili na splošno manj plodni. Nad 400 jajčec na samico je Manojlović zasledil le pri navadnem repincu in pelinu, najslabše gostiteljice pa so bile kopriva, kristavec, ščir in kostreba.

Velikost oziroma teža gosenice prosene vešče je važen indikator za ustreznost rastline gostiteljice. Od rastlin, ki jih je testiral Manojlović, nudi najboljšo hrano za proseno veščo koruza, njej pa sledita hmelj in sirek. Maksimalna teža gosenic prosene vešče je bila izmerjena na koruzi v letu 1976 in sicer poprečno 99,4 mg, na hmelju istega leta 91,8 mg in na sirku 89,4 mg. Pri konoplji so bile gosenice težke 80 mg. Pri papriki, paradižniku, ptičjemu prosu in prosu pa so gosenice dosegle le okrog 60 mg. Pri plevelih so na splošno dosegle manjšo težo. Najboljša gostiteljica med pleveli sta mali repinec in pelin s poprečno težo gosenic nekaj nad 70 mg; na navadnem repincu in trstiki je bila teža gosenic nekaj nad 60 mg, najslabši gostitelji pa so bili zopet mrtva kopriva, kristavec, ščir in kostreba s težo gosenic pod 60 mg.

Manjše razlike v teži so tudi v posameznih letih, kar je razumljivo, saj je tudi vsebnost rastline odvisna od vsakoletnih vremenskih razmer. Najboljše gostiteljice za proseno veščo so koruza, za tem hmelj in sirek. Gosenice iz plevelov so slabše razvite kot gosenice na gojenih rastlinah.

Hmelj je torej odličan gostitelj za proseno veščo. To dejstvo naj nas posebej navaja na skrbno čiščenje in uničevanje ostankov hmeljevine. Sorazmerno veliko število plevelov, kjer se lahko razvijajo gosenice prosene vešče in med katerimi nekatere pogosto najdemo tudi v hmeljiščih (kopriva, kostreba, ščir, pelin), pa naj nas opozarjajo na skrbno čiščenje plevelov v hmeljnih nasadih, zlasti v mejnih vrstah in na začetku vrst, kamor pogosto nanesimo še žive ostanke plevelov z okopavniki in branami.

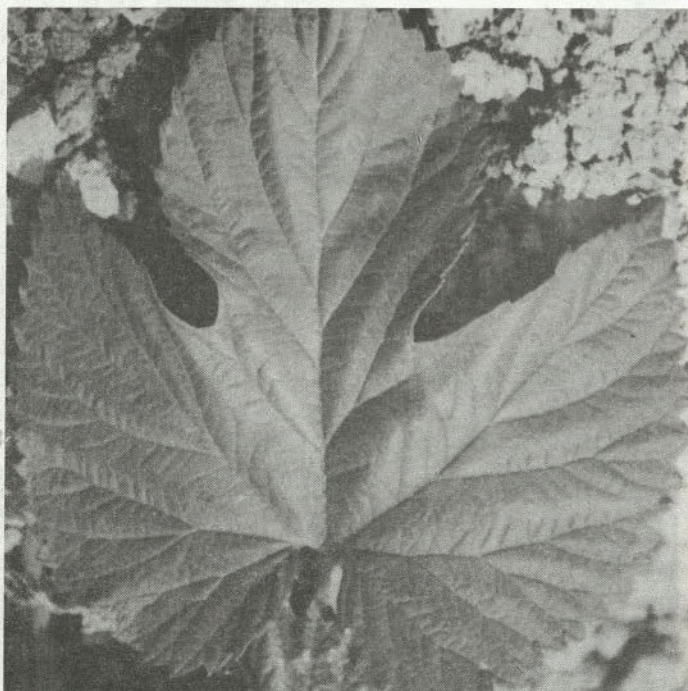
Lokalno uničevanje pirnice je poceni in učinkovito, še ceneje pa je plevela obvladovati z obdelavo

ZNAČILNOSTI SLOVENSКИH HMELJNIH KULTIVARJEV

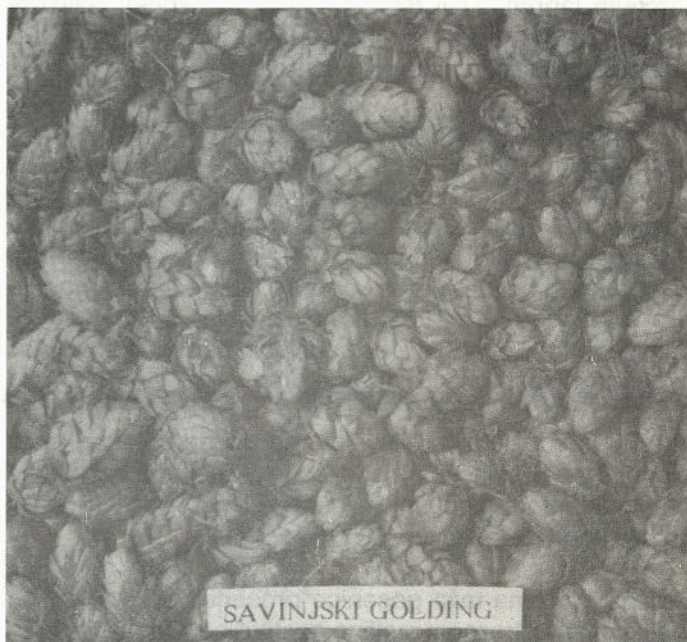
(Povzetek iz Biltena pridelovalcev brezvirusnega hmeljnega sadilnega materiala)

Savinjski golding

Savinjski golding je ekotip angleškega fugglesa, tradicionalni slovenski kultivar, ki se pri nas goji že od 1924. leta. Je zgodnja sorta, optimalno zrel od 18. do 25. avgusta.

Rastline imajo obliko srednje širokega valja, 60 cm dolge zalistnike, srednje debelo in rahlo vijoličasto trto, srednje velike in zelene liste in srednje močan koreninski sistem. Korenika savinjskega goldinga je občutljiva na hmeljno peronosporo, listi odporni, medtem ko so storžki srednje občutljivi. Genetski potencial za pridelok je 25 dt/ha. Uspeva na rjavih aluvialnih tleh, ilovnate do glinasto ilovnate teksture s propustnim in odcednim podtaljem, pa tudi na rjavih rahlo oglejenih tleh s procesi oglejevanja pod 50 cm in na rjavih globokih pokarbonatnih tleh. Zahteva torej dobra hmeljna tla.

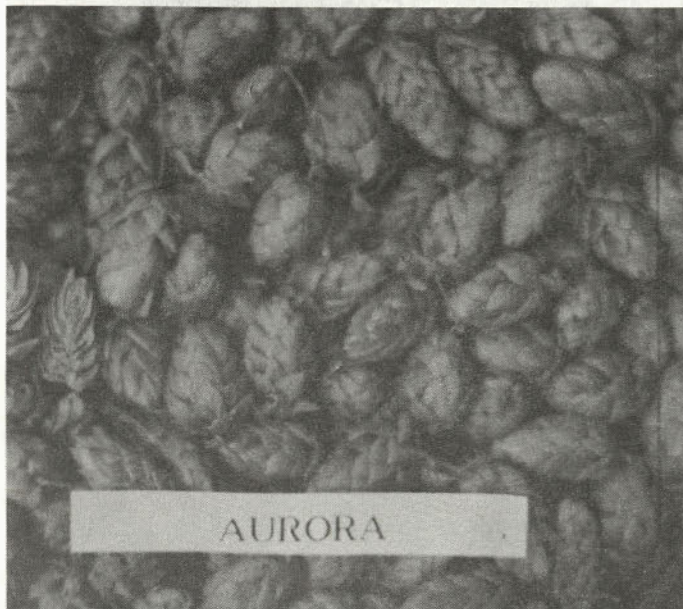

List (levo) in storžki savinjskega goldinga

Savinjski golding gojijo v Sloveniji in v Avstriji. Število rastlin je največ 4000/ha, priporočen čas rezi je od 5. do 15. aprila. Storžki so v povprečju veliki 26,5 mm in teški 13,9 g (100 suhih storžkov), so srednje gosto zraščeni, zeleni, pri strojnem obiranju se drobijo. Maksimalna dovoljena temperatura pri sušenju je 60 C.

Aroma savinjskega goldinga je blaga, žlahtno hmeljna, eteričnih olj je 0,7 do 0,9 ml/100 g, razmerje med humulenom in kariofilenom je 3,5, alfa kislin je 5,5%, razmerje med alfa kislinami in beta frakcijo je okrog 0,8, med alfa in beta kislinami okrog 1,5, med količino eteričnega olja in alfa kislinami okrog 0,5, kohumulona je 28%. Savinjski golding ima dobro skladiščno obstojnost. Na svetovnem trgu je priznan kot aromatičen tip hmelja. Z njim hmeljeno pivo ima dobro organoleptično oceno grenkobe, okusa in arome. Izkoristek alfa kislin v proizvodnji piva je dober.

* dr., Inštitut za hmeljarstvo in pivovarstvo Žalec

Aurora

Aurora je križanec med northern brewerjem in TG, slovenskim hmeljem neznanega porekla. Kultivar je srednje zgoden, optimalno je zrel od 23. do 30. avgusta.

Rastline imajo obliko srednje širokega valja, 60 cm dolge zalistnike, ki odganjajo tudi na spodnjem delu trte. Trta je srednje debela, rahlo vijoličasta in ima kratke internodije. Listi so srednje veliki, gladki, v neugodnih razmerah se robovi listov sušijo. Korenika aurore je nekoliko občutljiva za hmeljno peronosporo, listi so odporni, storžki pa nekoliko občutljivi. Je dober gostitelj za hmeljne listne uši. Genetski potencial za pridelek je 32 dt/ha. Ima šopast koreninski sistem. Uspeva na rjavih aluvialnih tleh, ilovnato glinaste teksture, na obrečnih plitvih tleh s talno vodo 1,4 do 1,8 m visoko, na psevdogleju, če ima globok antropogeni horizont in na rjavih globokih pokarbonatnih tleh. Ni primerna za hladna tla.

Auroro gojijo v Sloveniji, Avstriji in na Madžarskem. Število rastlin je največ 4000/ha, priporočen čas rezi je od 25. marca do 5. aprila. Storžki so v povprečju veliki 25 mm in težki 15,4 g (100 suhih storžkov), so gosto zraščeni, temno zeleni, pri strojnem obiranju se ne drobijo. Maksimalna temperatura zraka pri sušenju je 65 C.

Aroma aurore je intenzivna, prijetno hmeljna, eteričnih olj je 1,1 do 1,8 ml/100 g. Razmerje med humulenom in kariofilenom je 3, alfa kislin je nad 9%, razmerje med alfa kislinami in beta frakcijo je okrog 1,2 med alfa in beta kislinami okrog 2, med količino eteričnega olja in alfa kislinami okrog 0,2, kohumulona je 24%. Aurora ima odlično skladiščno obstojnost. Organoleptična ocena piva, hmeljenega z auroro, je dobra, izkoristek alfa kislin v proizvodnji piva je dober, boljši kot pri savinjskem goldingu. Je zelo primerna za ekstrakcijo in za kombiniranje v

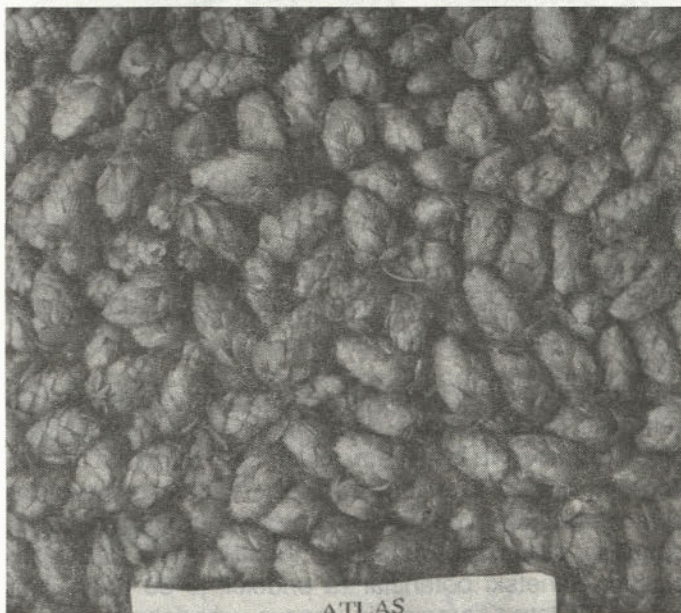
proizvodnji piva z drugimi kultivarji.

Atlas

Atlas je križanec med brewers goldom in slovenskim divjim hmeljem 3/3. Kultivar pozno zori, optimalno je zrel od 1. do 6. septem bra.

Rastline nagibajo k enodomnosti, imajo obliko širokega valja ali koša, 100 cm dolge zalistnike, srednje debelo, grobo in zeleno trto, več krpate, rumeno zelene liste, ki v neugodnih razmerah rumenijo. Korenika atlasa je občutljiva na hmeljno peronosporo, listi so nekoliko občutljivi, storžki so občutljivi. Je občutljiv na pepelasto plesen. Je slabši gostitelj za listne uši. Genetski potencial za pridelek je 30 dt/ha. Atlas ima močno skeletne korenine, zato ga lahko sadimo na plitvih skeletnih, obrečnih ilovnatih tleh, pa tudi na rjavih aluvialnih glinasto ilovnatih tleh in pobočnem psevdogleju. Ne uspeva pa na oglejenih in psevdoglejenih tleh, ki imajo veliko kapaciteto za vodo, ki so slabo propustna in slabo zračna.

Atlas gojijo v Sloveniji in Avstriji. Število rastlin na hektar je 3200, priporočen čas rezi je od 1. do 10. aprila. Storžki so v povprečju veliki 30 mm in težki 16,2 g (100 suhih storžkov), so gosto zraščeni, zeleno rumeni, pri strojnem obiranju se ne drobijo. Maksimalna temperatura zraka pri sušenju je 65 C.

Aroma atlasa je sveža, hmeljna, eteričnih olj je 1 do 1,5 ml/100 g, razmerje med humulenom in kariofilenom je nad 2,6, alfa kislin je 7 do 9%, razmerje med alfa kislinami in beta frakcijo je okrog 1,2, med alfa in beta kislinami je okrog 2, med eteričnim oljem in alfa kislinami je okrog 0,3, kohumulona je 36%. Atlas je slabše skladiščno obstojen. Organoleptična ocena piva, hmeljenega z atlasom, je slabša kot pri aurori, ima pa zelo velik izkoristek alfa kislin. Zaradi velikega odstotka kohumulona sodi atlas v skupino grobkega tipa hmelja.

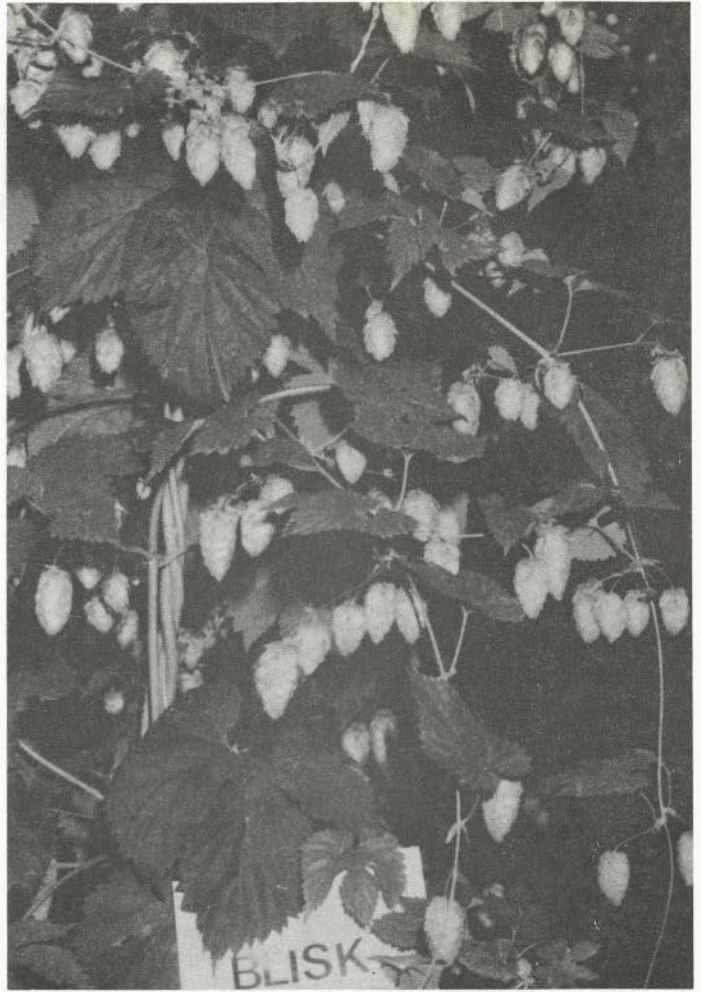
List in storžki bliska

Blisk

Blisk je triploid, križanec med autotetraploidnim atlasom in slovenskim hmeljem neznanega porekala 1/9. Optimalno je zrel od 1. do 6. septembra.

Rastline imajo obliko širokega valja, 100 cm dolge in tanke zalistnike, zeleno trto z dolgimi internodiji, več krpate, globoko zarezane in zelnato zelene liste. Korenika močno odganja rizome in s tem otežkoča obdelavo. Korenika bliska je občutljiva na hmeljno peronosporo, listi nekoliko občutljivi, storžki pa občutljivi. Občutljiv je na pepelasto plesen. Genetski potencial za pridelek je 30 dt/ha. Ima močne skeletne korenine in uspeva v podobnih tleh kot atlas. Sadimo ga na plitvih skeletnih, obrečnih, peščeno ilovnatih tleh, pa tudi na rjavih aluvialnih, ilovnato glinastih tleh in globokem pobočnem psevdogleju. Ne uspeva na oglejenih in pseudooglejenih tleh s procesi oksidacije nad 50 cm ter na rjavih pokarbonatnih tleh.

Blisk pridelujejo v Sloveniji, Vojvodini in na Madžarskem. Priporočeno število rastlin na hektar je 3200. Priporočen čas rezi je od 23. marca do 5. aprila. Storžki so povprečno veliki 25,2 mm in teški 19 g (100 suhih storžkov), so napihnjeni kot lampiončki, zeleni, se pri strojnem obiranju

ne drobijo. Maksimalna dovoljena temperatura zraka pri sušenju je 65 C.

Aroma bliska je sveža, hmeljna, eteričnih olj je 1,2 do 1,5 ml/100 g, razmerje med humulenom in kariofilenom je 2,5, alfa kislin je 5 do 9,5%, razmerje med alfa kislinami in beta frakcijo okrog 1,1, med alfa in beta kislinami okrog 2, med eteričnim oljem in alfa kislinami je 0,2, kohumulona je 36%. Blisk je slabo skladiščno obstojen. Organoleptična ocena piva ima neizenačeno in manj primerno grenčico, manj primerno aromo. Vpliva na povečano intenzivnost barve piva, (tu so polifenoli in antocianogeni najbolj izraženi). Izkoristek alfa kislin je slabši. Zaradi velikega odstotka kohumulena sodi blisk v skupino grenkega hmelja.

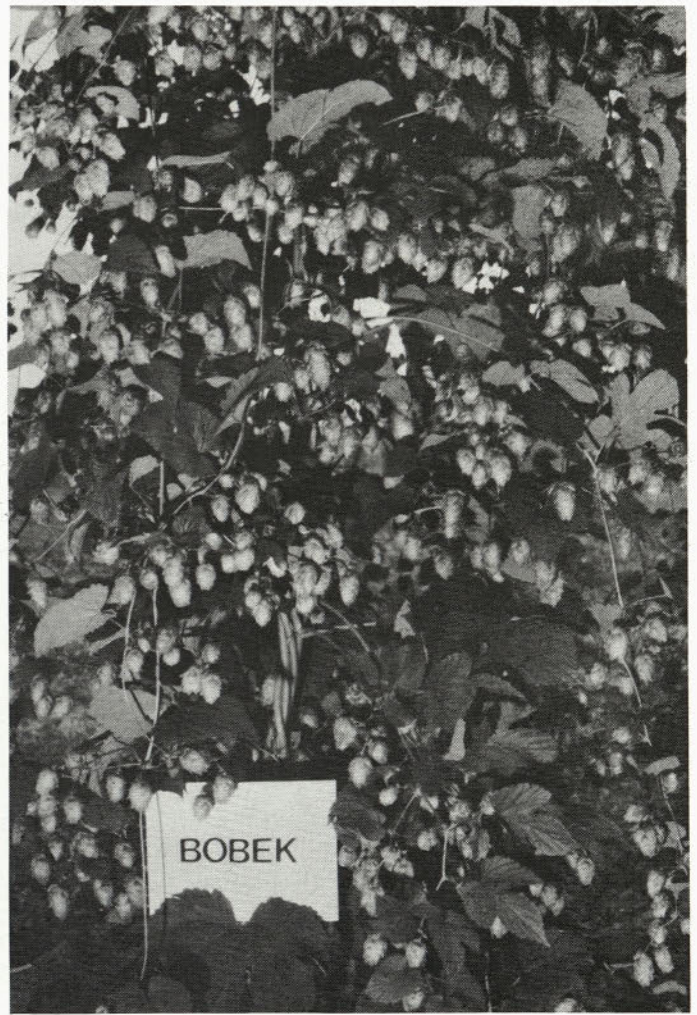
Bobek

Bobek je križanec med northern brewerjem in slovenskim hmeljem TG (neznanega porekla). Kultivar je srednje pozen, optimalno zrel od 28. avgusta do 3. septembra.

Rastline imajo obliko gostega valja ali koša, tanke, močno razvejane zalistnike z značilno kratkimi internodiji, zaradi

List in storžki bobka

tega je cvetni nastavek nadpovprečno velik. Trta je tanka, robata in zeleno vijoličasto sivkasta. Listi so majhni, temno zeleni in gosto ožiljeni. Korenika bobka je občutljiva na hmeljno peronosporo, listi odporni in storžki nekoliko občutljivi.

Genetski potencial za pridelek je 35 dt/ha, ima dobro razvit koreninski sistem. Uspeva na dobrih rjavih aluvialnih tleh z ilovnato in ilovnato-glinasto strukturo, na rahlo oglejenih tleh in na globokih tleh na pseudogleju, če je relief rahlo nagnjen. Prav tako so primerna rjava pokarbonatna tla in distrična globoka tla, glinasto-ilovnate teksture. Ne uspeva na plitvih skeletnih, peščenih tleh in na nerazvitih obrečnih tleh. Ni za prodnata tla.

Bobek pridelujemo samo v Sloveniji. Število rastlin na ha je 3200, priporočen čas rezi je od 1. do 10. aprila. Storžki so veliki povprečno 20,2 mm in težki 11,6 g (100 g suhih storžkov), so značilno majhni in okrogli, zeleni, gosto zraščeni, se pri strojnem obiranju ne drobijo. Maksimalna temperatura zraka pri sušenju je 65 C.

Aroma bobka je intenzivna, prijetno hmeljna, eteričnih olj je 1,0 do 1,2 ml/100 g, razmerje med humulenom in kariofilenom je 3, alfa kislin je 6 do 9%, razmerje med alfa kislinami in beta frakcijo je okrog 0,8, med alfa in beta kislinami okrog 1, med količino eteričnih olj in alfa kislinami

je nad 0,3, kohumulona je 23%. Bobek je srednje skladiščno obstojen. Z bobkom hmeljeno pivo ima slabšo organoleptično oceno za grenčico kot s savinjskim goldingom. Posebnost bobka je največji delež beta kislin med slovenskimi kultivarji. Omenjena razmerja so podobna aromatičnemu tipu hmelja, ima pa za razliko od njega občutno večji odstotek mircena. Zaradi večjega odstotka alfa kislin je razmerje tanoidi/alfa kisline tudi manjše kot pri tipu aromatičnega hmelja.

Se nadaljuje...

Celje - skladišče
D-Per

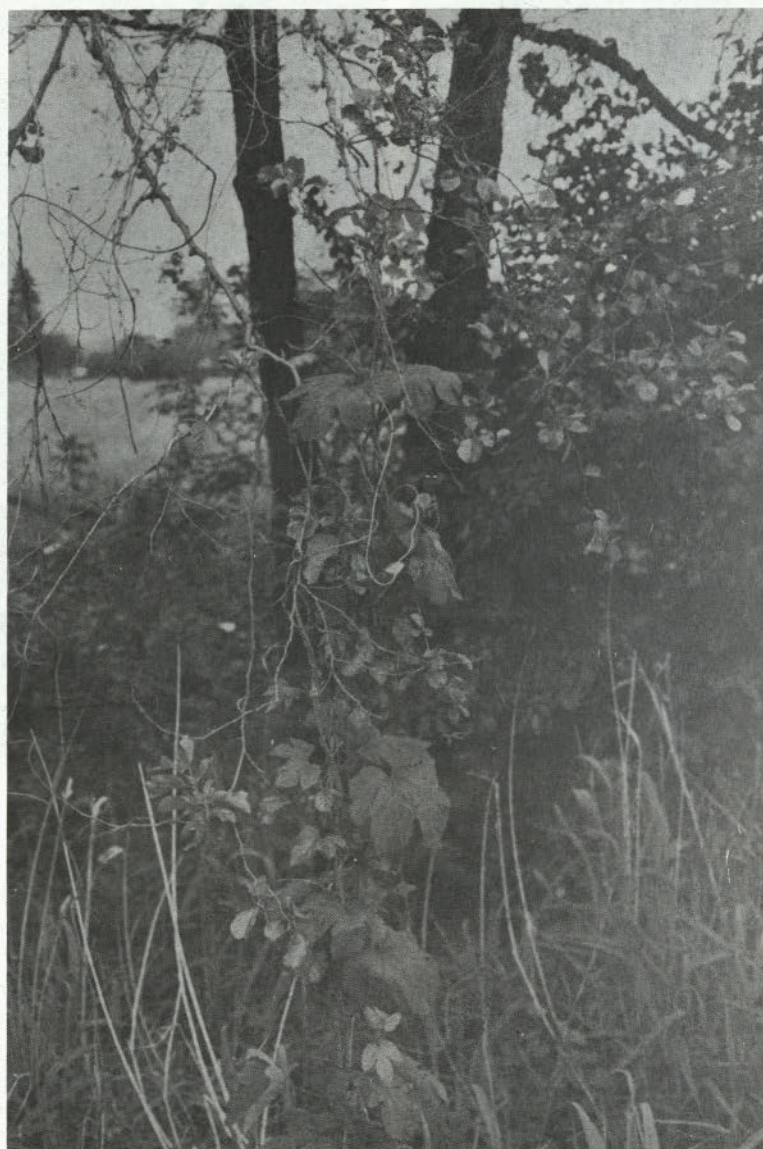
70/1992

5000000422,2

COBISS

OSREDNJA KNJ CELJE

**NA UNIČEVANJE DIVJEGA
HMELJA ŽE KAR PREVEČ
POZABLJAMO**